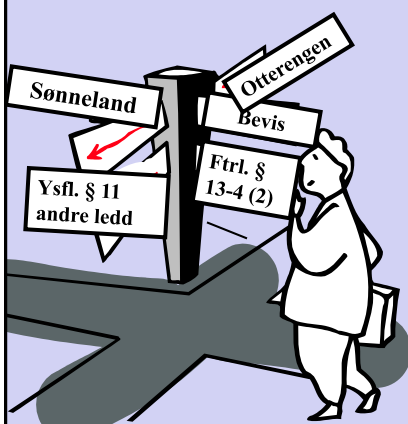

To dommer om yrkessykdom

– Otterengen (Rt. 2012 s. 929) og Sønneland (Rt. 2012 s. 1864)

Førsteamanuensis dr. juris Morten Kjelland

Oversikt over kompensasjonskildene

Kompensasjon

Velferdsytelser

- Følger av loven
- Behovsorientert
- Utgangspunkt for erstatningsutmåling
- Pengeytelser og naturalytelser

Erstatning

- Følg er av loven
- Årsakskrav
- Supplement til velferdsytelsene
- Fal. del A

Forsikring

- Tolke fors.vilkår
- Frivillige
- Supplerer andre kompensasjonskilder
- Fal. del B

Plassering av årsakskravet

Yrkessykdom

Oversikt over mini-innlegget - to relativt ferske yrkesskadedommer

Otterengen (Rt. 2012 s. 929)

Folketrygdloven § 13-4 andre ledd

I

Sønneland (Rt. 2012 s. 1864)

Yrkesskadeforsikringsloven § 11 andre ledd

II

I

Otterengen

(Rt. 2012 s. 929)

Otterengen (Rt. 2012 s. 929)

Kjønn Kvinne	Alder Løsemiddel- eksponering: ca. 20 år 57 år	Skade/Sykdom Luftveislidelse: overfølsomhet i luftveiene
Medisinsk invaliditet (Trolig mindre enn 15 %)		Ervervsuførhet 100 %
Rettslig problemstilling: HVA skal bevises etter ftrl. § 13-4 andre ledd bokstav a: At sykdommen – ut fra en <i>konkret</i> årsaksvurdering – sannsynligvis skyldes påvirkningen fra de aktuelle stoffene ELLER at det bare <i>kan</i> være årsakssammenheng?		
Trykderetten:	Borgarting lagm.rett:	Høyesterett:

Folketrygdloven § 13-4 andre ledd

– temaet i Otterengen-saken

Sykdom som angitt i forskriftene skal godkjennes som yrkesskade dersom

- a) sykdomsbildet er karakteristisk og i samsvar med det som den aktuelle påvirkningen kan framkalle,
- b) vedkommende i tid og konsentrasjon har vært utsatt for den aktuelle påvirkningen i en slik grad at det er en rimelig sammenheng mellom påvirkningen og det aktuelle sykdomsbildet,
- c) symptomene har oppstått i rimelig tid etter påvirkningen, og
- d) det ikke er mer sannsynlig at en annen sykdom eller påvirkning er årsak til symptomene.

Folketrygdloven § 13-4 andre ledd

– temaet i Otterengen-saken

Sykdom som angitt i forskriftene skal godkjennes som yrkesskade dersom

- a) sykdomsbildet er karakteristisk og i samsvar med det som den aktuelle påvirkningen kan framkalle,**
- b) vedkommende i tid og konsentrasjon har vært utsatt for den aktuelle påvirkningen i en slik grad at det er en rimelig sammenheng mellom påvirkningen og det aktuelle sykdomsbildet,
- c) symptomene har oppstått i rimelig tid etter påvirkningen, og
- d) det ikke er mer sannsynlig at en annen sykdom eller påvirkning er årsak til symptomene.

Folketrygdloven § 13-4 andre ledd – temaet i Otterengen-saken

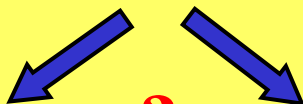
Sykdom som angitt i forskriftene skal godkjennes som yrkesskade dersom

a) sykdomsbildet er karakteristisk og i samsvar med det som den aktuelle påvirkningen kan framkalle,

d) det ikke er mer sannsynlig at en annen sykdom eller påvirkning er årsak til symptomene.

Folketrygdloven § 13-4 andre ledd

Den **KONKRETE**
årsaksvurderingen skal foretas

Under bokstav a

« ... karakteristisk og i samsvar med det den aktuelle påvirkningen kan framkalle»

(Statens anførsel)

?

Under bokstav d

«er mer sannsynlig at en annen sykdom eller påvirkning ... er årsak ...»

(Medlemmets/skadelidtes anførsel)

Otterengen (Rt. 2012 s. 929)

Kjønn Kvinne	Alder Løsemiddel- eksponering: ca. 20 år 57 år	Skade/Sykdom Luftveislidelse: overfølsomhet i luftveiene
Medisinsk invaliditet (Trolig mindre enn 15 %)	Ervervsuførhet 100 %	
Rettslig problemstilling: HVA skal bevises etter ftrl. § 13-4 andre ledd bokstav a: At sykdommen – ut fra en <i>konkret</i> årsaksvurdering – sannsynligvis skyldes påvirkningen fra de aktuelle stoffene ELLER at det bare <i>kan</i> være årsakssammenheng?		
Trygderetten: Sannsynlig årsakssammenheng (konkret)	Borgarting lagm.rett: Sannsynlig årsakssammenheng (konkret)	Høyesterett: Mulig årsakssammenheng (generelt)

Otterengen (Rt. 2012 s. 929)

Kjønn Kvinne	Alder Løsemiddel- eksponering: ca. 20 år 57 år	Skade/Sykdom Luftveislidelse: overfølsomhet i luftveiene
Medisinsk invaliditet (Trolig mindre enn 15 %)	Ervervsuførhet 100 %	
Rettslig problemstilling: HVA skal bevises etter ftrl. § 13-4 andre ledd bokstav a: At sykdommen – ut fra en <i>konkret</i> årsaksvurdering – sannsynligvis skyldes påvirkningen fra de aktuelle stoffene ELLER at det bare <i>kan</i> være årsakssammenheng?		
Trygderetten: Sannsynlig årsakssammenheng (konkret)	Borgarting lagm.rett: Sannsynlig årsakssammenheng (konkret)	Høyesterett: Mulig årsakssammenheng (generelt)

Høyesteretts rettskildeanalyse

- hva som skal bevises etter ftrl. § 13-3 andre ledd bokstav a

Rettskilde	Konkret sannsynlig årsakssammenheng	Generelt mulig årsakssammenheng	Doms-referanse
Lovtekst: ordlyd, § 13-3			
Ot.prp. nr. 29 (1995–96)			
Rettspraksis (Rt. 2005/495)			
Trygderettspraksis (TRR 1997/1863 mv.)			
NOU 2004: 3 s. 229–230			
Underrettspraksis			
Reelle hensyn (formål og systemhensyn)			

Høyesteretts rettskildeanalyse

- hva som skal bevises etter ftrl. § 13-3 andre ledd bokstav a

Rettskilde	Konkret sannsynlig årsakssammenheng	Generelt mulig årsakssammenheng	Doms-referanse
Lovtekst: ordlyd, § 13-3		X	Avsn. 20–22
Ot.prp. nr. 29 (1995–96)		(X)	Avsn. 32–33
Rettspraksis (Rt. 2005/495)		X	Avsn. 35+38
Trygderettspraksis (TRR 1997/1863 mv.)		X	Avsn. 34–35
NOU 2004: 3 s. 229–230		X	Avsn. 35
Underrettspraksis		(X)	Avsn. 35
Reelle hensyn (formål og systemhensyn)	(X)	X	Avsn. 38

Høyesteretts rettskildeanalyse

- hva som skal bevises etter ftrl. § 13-3 andre ledd bokstav a

Rettskilde	Konkret sannsynlig årsakssammenheng	Generelt mulig årsakssammenheng	Doms-referanse
Lovtekst: ordlyd, § 13-3		X	Avsn. 20–22
Ot.prp. nr. 29 (1995–96)		(X)	Avsn. 32–33
Rettspraksis (Rt. 2005/495)		X	Avsn. 35+38
Trygderettspraksis (TRR 1997/1863 mv.)		X	Avsn. 34–35
NOU 2004: 3 s. 229–230		X	Avsn. 35
Underrettspraksis		(X)	Avsn. 35
Reelle hensyn (formål og systemhensyn)	(X)	X	Avsn. 38

Høyesteretts rettskildeanalyse

- hva som skal bevises etter ftrl. § 13-3 andre ledd bokstav a

«En ... konkret vurdering av den aktuelle årsaken allerede i forbindelse med § 13-4 annet ledd bokstav a harmonerer ... dårlig med innholdet i bestemmelsen ellers. Jeg har vanskelig for å se hva som blir igjen av vilkåret i bokstav d – om at «det ikke er mer sannsynlig at en annen sykdom eller påvirkning er årsak til symptomene» – dersom man allerede under bokstav a skulle ta stilling til om sykdommen i det konkrete tilfellet mest sannsynlig skyldes den aktuelle påvirkningen. Den presumsjonen til fordel for søkeren som skal bygges opp gjennom vilkårene i bokstavene a til c, og som ble understreket av Høyesterett i Rt. 2005 side 495 avsnitt 41-42, blir da i praksis borte.»

Oppsummering

– Otterengen (Rt. 2012 s. 929)

- **Avklaring** av et praktisk viktig rettsspørsmål + forslag til presisert lovtekstformulering (for egen forståelse) **Slå opp i heftet s. 35**
- **Overføringsverdi** til andre sykdommer på sykdomslisten
- **Understreker** at yrkesskadde er innrømmet et **sterkt vern**
- **Metodisk:** betydningen av **formåls-** og **systembetragtninger**
- **Beslektet** problemstilling behandlet av **Høyesterett** i **nov./desember**

Diskusjon & refleksjon

- Otterengen-dommen (innspill basert på erfaringer ...)

II

Sønneland

(Rt. 2012 s. 1864)

Sønneland (Rt. 2012 s. 1864)

Kjønn Mann	Alder Løsemiddel- eksponering: ca. 25 år 55 år	Skade/Sykdom Hjerneskode
Medisinsk invaliditet (antydning: gruppe 3)	Ervervsuførhet 100 %	
Rettslig problemstilling: Hva er INNGANGSKRITERIENE for at presumsjonsregelen i ysfl. § 11 andre ledd skal komme til anvendelse? At skadelidte bare har en sykdom som finnes på Y-listen, eller at skade- lidte også oppfyller eventuelle årsakskrav som er innbakt i Y-listen?		

Yrkesskedeforsikringsloven § 11 - presumsjonsregelen

Yrkesskedeforsikringen skal dekke

a) ...

b) **skade og sykdom** som i medhold av folketrygdloven § 13-4 .
er likestilt med yrkesskade

c) ...

Skade og sykdom som nevnt i første ledd bokstav b skal anses **forårsaket i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden**, hvis ikke forsikringsgiveren kan bevise at dette åpenbart ikke er tilfellet.

Yrkesskedeforsikringsloven § 11 - presumsjonsregelen

Yrkesskedeforsikringen skal dekke

a) ...

b) **skade og sykdom** som i medhold av folketrygdloven § 13-4 .
er likestilt med yrkesskade

c) ...

↑
HVA-spørsmålet
HVOR-spørsmålet
↓

Skade og sykdom som nevnt i første ledd bokstav b skal anses **forårsaket i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden**, hvis ikke forsikringsgiveren kan bevise at dette åpenbart ikke er tilfellet.

Presisering av problemstillingen

Ysfl. § 11 andre ledd:

Skade og sykdom som nevnt i første ledd bokstav b skal anses forårsaket i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden, hvis ikke forsikringsgiveren kan bevise at dette åpenbart ikke er tilfellet.

Ysfl. § 11 første ledd bokstav b

Skade og sykdom som i medhold av ftrl. § 13-4 er likestilt med yrkesskade

Folketrygdloven § 13-4 andre ledd

Sykdom som angitt i forskriftene skal godkjennes som yrkesskade dersom

Listesykdomsforskriften § 1

A) Sykdommer som skyldes ... kjemisk påvirkning

Presisering av problemstillingen

Ysfl. § 11 andre ledd:

Skade og sykdom som nevnt i første ledd bokstav b skal anses forårsaket i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden, hvis ikke forsikringsgiveren kan bevise at dette åpenbart ikke er tilfellet.

Ysfl. § 11 første ledd bokstav b

Skade og sykdom som i medhold av ftrl. § 13-4 er likestilt med yrkesskade

Folketrygdloven § 13-4 andre ledd

Sykdom som angitt i forskriftene skal godkjennes som yrkesskade dersom

Listesykdomsforskriften § 1

A) Sykdommer som skyldes ... kjemisk påvirkning

Listesykdomsforskriften

§ 1. Yrkessykdommer som skal likestilles med yrkesskade

A) Sykdommer som **skyldes** forgiftning eller annen **kjemisk påvirkning**

Slå opp i heftet på s. 36

Presisering av problemstillingen

Når kommer ysfl. § 11 andre ledd til anvendelse?
(Dvs. når nyter skadevolder godt av den snudde bevisbyrden og det skjerpede beviskravet?)

~~Når å ha en opplistet skade/sykdom~~

~~(Skadelidtes anførsel)~~

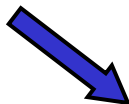
?

Må ha en opplistet skade/sykdom OG oppfylle innbakt årsakskrav

(Skadevolders anførsel)

Presisering av problemstillingen

Når kommer ysfl. § 11 andre ledd til anvendelse?
(Dvs. når nyter skadevolder godt av den snudde bevisbyrden og det skjerpede beviskravet?)

**Må ha en opplistet skade/sykdom
OG
oppfylle innbakt årsakskrav**

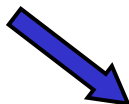
(Skadevolders anførsel)

Presisering av problemstillingen

Når kommer ysfl. § 11 andre ledd til anvendelse?
(Dvs. når nyter skadevolder godt av den snudde bevisbyrden og det skjerpede beviskravet?)

Se utdelt domskommentar

Domssitat	Domskommentar
(32) Det er etter mitt syn klart at passusen «som skyldes» må forstås slik at forskriften stiller et krav om ...	Førsvoterende tar her utgangspunkt i ordlyden – gir startpunktet for tolkningen.
(33) Paragraf 11 første ledd bokstav b sier ikke noe om hvem som har bevisbyrden for at det foreligger slik skade og sykdom som angitt i ...	Også her gir lovteksten veiledning ...

**Må ha en opplistet skade/sykdom
OG
oppfylle innbakt årsakskrav**

(Skadevolders anførsel)

Oppsummering

– *Sønneland* (Rt. 2012 s. 1864)

- **Avklaring** av et praktisk viktig erstatningsrettslig spørsmål
- **Overføringsverdi** til andre sykdommer på sykdomslisten

Listesykdomsforskriften

§ 1. *Yrkessykdommer som skal likestilles med yrkesskade*

A) Sykdommer som **skyldes** forgiftning eller annen **kjemisk påvirkning**

Listesykdomsforskriften

§ 1. Yrkessykdommer som skal likestilles med yrkesskade

- A) Sykdommer som skyldes forgiftning eller annen **kjemisk påvirkning**.
- B) Allergiske og idiosynkratiske **hud- og lungesykdommer**.
- C) Sykdommer som skyldes **strålingsenergi**.
- D) Nedsatt hørsel som skyldes **larm** fra maskiner, verktøy, prosesser og annet.
- E) **Lungesykdommer** som skyldes påvirkning av finfordelte stoffer.
- F) Sykdommer som skyldes endringer i **barometertrykket** under visse arbeidsforhold som hos dykkere, flygere og andre. Herunder medregnes også skader på **sentralnervesystemet**. Videre medregnes sykdom som skyldes forholdene under opphold i trykkammer.
- G) Sykdommer som skyldes **smitte** [...]
- H) Sykdommer etter **vaksinasjon** som har samband med yrket.

Listesykdomsforskriften

§ 1. Yrkessykdommer som skal likestilles med yrkesskade

- A) Sykdommer som **skyldes** forgiftning eller annen kjemisk påvirkning.
- B) Allergiske og idiosynkratiske hud- og lungesykdommer.
- C) Sykdommer som **skyldes** strålingsenergi.
- D) Nedsatt hørsel som **skyldes** larm fra maskiner, verktøy, prosesser og annet.
- E) Lungesykdommer som **skyldes** påvirkning av finfordelte stoffer.
- F) Sykdommer som **skyldes** endringer i barometertrykket under visse arbeidsforhold som hos dykkere, flygere og andre. Herunder medregnes også skader på sentralnervesystemet. Videre medregnes sykdom som **skyldes** forholdene under opphold i trykkammer.
- G) Sykdommer som **skyldes** smitte [...]
- H) Sykdommer etter vaksinasjon som har **samband** med yrket.

Oppsummering

– Sønneland (Rt. 2012 s. 1864)

- Avklaring av et praktisk viktig rettsspørsmål
- Overføringsverdi til andre sykdommer på sykdomslisten
- Dommen fremmer formålet med ysfl. § 11 andre ledd om å være en presumsjonsregel – ikke kun en «pretensjonsregel»
- Metodisk: betydningen av formåls- og systembetraktninger
- Juss er argumentasjon ⇒ rettsregler utvikles, ikke avdekkes ⇒ retorikk/anvendt metodelære

Diskusjon & refleksjon

- Sønneland-dommen (Mona kommenterer ...)

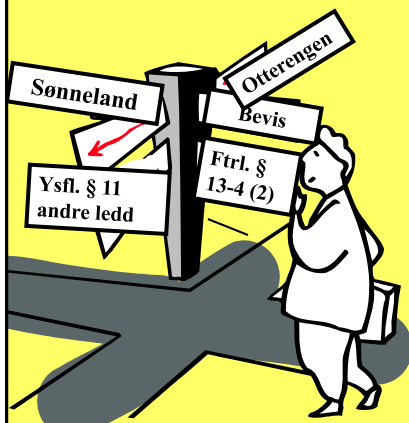
En liten håndbok

(reise-/forhandlingsutgave)

To nyere dommer om yrkessykdom

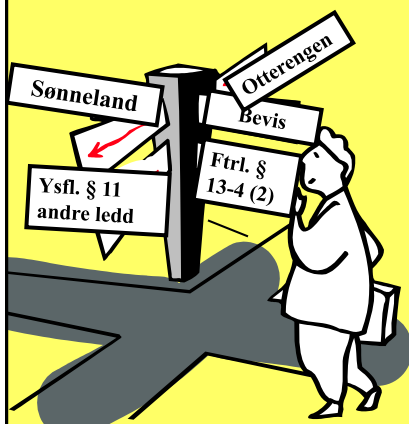
– Otterengen (Rt. 2012 s. 929) og Sønneland (Rt. 2012 s. 1864)

Førsteamanuensis dr. juris Morten Kjelland

To nyere dommer om yrkessykdom

– *Otterengen* (Rt. 2012 s. 929) og *Sønneland* (Rt. 2012 s. 1864)

Førsteamanuensis dr. juris Morten Kjelland